

РЕЦЕНЗИЯ

на **дисертационен труд** за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**”, професионално направление **3.7 „Администрация и управление”**, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство”

на тема „Предизвикателства и възможности за оптимизиране на проектни разработки по грантови схеми”

Докторант: Жан Василев Виденов – Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, Катедра „Администрация и управление”

Научен ръководител: проф. д-р Георги Мишев

Рецензент: проф. д-р Павел Павлов, член на научно жури, съгласно Заповед № 2999 от 31.10.2013 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на представени от докторанта: дисертационен труд; автореферат; справка за приносите в дисертационния труд; публикации по темата на дисертационния труд.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА РЕЦЕНЗИРАНИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

Предложеният за рецензиране дисертационен труд касае проблем и предметна област, които са **безспорно дисертабилни**. Възможностите за оптимизиране на частните нестопански проекти, разработвани, за да се кандидатства с тях за грантова помощ, са специфичен предмет на изследване, изискващ задълбочен **теоретичен** анализ на разнообразни комбинации от критерии и изисквания, отнасящи се до двете основни страни при кандидатстването – кандидата за грантова помощ, от една страна, и финансиращата институция и/или оценителите на съответната схема за грантова помощ (СГП), от друга страна.

Практико-приложните аспекти на дисертационния труд, които са изцяло свързани с потребностите на проектния мениджмънт, диктуват поставянето и разрешаването на един **сложен изследователски проблем**: за необходимостта от съчетаване на необходимия за получаването на гранта максимализъм при очертаване „обхвата” на

проекта с трезвия минимализъм при планирането на ресурси и рискове за собствена сметка. Постигането на това съчетание минава през „механизми за прогнозиране“ на бъдещите решения на спонсора и „механизми за синхронизиране“ на плановете на кандидата с направените прогнози.

Липсата на практически приложим модел за оптимизиране на разработваните частни проекти с идеална цел, който да е напълно синхронизиран и с критериалната система, прилагана в процеса на оценяване по СГП, и с ориентирите за проектен успех, насочващи авторите на кандидатстващите по СГП разработки, предопределя обекта, предмета, изследователската теза и целта на дисертационния труд.

С оглед **разрешаването** на изследователския **проблем** авторът на дисертацията си поставя **амбициозната цел** да **предложи** и **верифицира модел за минимизиране** на планираните по даден проект **разходи** на собствени ресурси на кандидата за грантова помощ и **лимитиране** на **рисковете**, който да е реално приложим при разработването на частни проекти с идеална цел по различни СГП.

Значимостта на **структурирането** на такъв **модел** е обусловена от високата степен на заинтересованост на обществените среди от успеха на проектните начинания с идеална цел.

Дисертационният труд е в обем от 202 страници и се състои от увод, основен текст в три глави заключение, библиография, 6 приложения.

Структурата на изследването може да се определи като **правилно построена**, добре балансирана и **отговаряща на изискванията за дисертационен труд**.

В края на всяка глава са направени **изводи**, които представляват обобщения и оценки по разглежданата проблематика.

Докторантът познава **литературата** и **постиженията** в конкретната научна област. Посочени са общо 175 източници (съответно 43 на кирилица и 132 на латинеца). Източниците са ползвани **коректно**, **позоваванията** са посочени **прецизно** под линия на съответната страница. Изложението е подходящо онагледено с множество фигури, таблици и диаграми.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В **УВОДА** се **обосновава** изборът на темата в контекста на нейната актуалност и практическа приложимост. Коректно са **формулирани** изследователският проблем и авторската теза. Правилно са дефинирани целта на дисертационния труд и поставените за решаване задачи. Определени са обектът и предметът на изследването. Посочени са ограниченията по изследваната проблематика и използваният инструментариум.

В ПЪРВА ГЛАВА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ НА ПРОЕКТНОТО ИНИЦИИРАНЕ И ПЛАНИРАНЕ, акцентът е поставен върху необходимостта от обогатяване и усъвършенстване на процесите за инициране и за планиране на проекта. Като пряк обект на оптимизационния процес, докторантът идентифицира т.нар. „спомагателни планове” на проекта.

Систематизирани са теоретико-методологическите трудности при съчетаването на разминаващи се критериални и оценъчни системи за целите на оптимизирането на проекта и са направени рационални предложения за тяхното преодоляване.

Сред плановите параметри на нестопанския проект по СГП, като най-подходящ фиксиран ориентир за оптимизиране е открит „обхватът”, а като главни насоки за въздействие са очертани минимизирането на „базови рамки” и лимитирането на риска.

ВЪВ ВТОРА ГЛАВА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ КРИТЕРИИТЕ ЗА КАЧЕСТВО И ФАКТОРИТЕ НА ПРОЕКТНИЯ УСПЕХ са изведени необходимите условия за качество, успех и оптималност на проекта. Посочени са възможности за прогнозиране на Рамките на качеството и на оценките на проекти по СГП. Открити са предизвикателствата пред квантифицирането на резерва за оптимизиране в проектните разработки по грантови схеми.

Предложено е изчисляването на ориентирите за оптимизационните резерви по основни „базови рамки” да се извършва въз основа на диферанса между „базовата” и „праговата” оценка, проведени в хода на двуетапна делова игра по метода „Делфи”.

Успешното идентифициране и квантифициране на връзки и на елементи в „Диграфа на обхвата” дава основание на докторанта да

обоснове необходимостта от структуриране на оптимизационен модел с итеративен цикъл, стъпващ на императивни, на частично фиксирани и на променливи оптимизационни критерии.

В ТРЕТА ГЛАВА ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ е структуриран модел за оптимизиране на проектни разработки с използване на експертно-аналитични методи, чрез който да се минимизира ресурсоемкостта и да се лимитира риска при оптимизирането на проектни разработки по грантови схеми.

Оптимизационният модел включва всички управленски процеси и продукти, необходими за постигане на поставената оптимизационна цел – от запознаването с предпроектния анализ и мобилизирането на „историческа информация”, през процесите на набиране на изисквания от стейкхолдерите, на планиране и разясняване на плановете пред експертите, до вземането на управленски решения по дилемите и рисковете, произтичащи от оптимизационните препоръки.

Стъпките и инструментариумите на оптимизационния Модел, предлаган в дисертацията за практическа работа при оптимизирането на нестопански проекти по СГП, са вградени в шестстъпков итеративен цикъл, базиран върху предпроектния анализ на целите, „обхвата”, ползите, разходите, използващ за свой обект базовия вариант на проекта.

С цел верифициране на предложения Модел за оптимизиране на частни нестопански разработки по СГП, през месец август 2013 г., е осъществен експеримент за неговото симулативно прилагане върху две разработки с нестопанска цел от 2012 г. на ЕКИУ –Пловдив. Процесът на верифициране е осъществен от група експерти, неучаствали в изготвянето, оценяването и реализирането на двете проектни разработки.

Резултатите от верифицирането на модела сочат добро съотношение между прогнозните данни за минимизацията на ресурсоемкостта, лимитирането на риска и запазването на шанса при кандидатстване с „оптимизираната” разработка.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕТО авторът е изложил **добросъвестно и точно** основните научни **резултати**, получени от цялостното изследване на дисертационния труд.

III. ПО-СЪЩЕСТВЕНИ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Идентифицирана е много актуална изследователска ниша по проблематика, насочена към разработване на частни проекти с идеална цел по грантови схеми, която е извън традиционното финансиране по Оперативните програми на ЕС.
2. Умело и компетентно е използван оригинален изследователски инструментариум, базиран главно върху експертноаналитични методи с оглед обогатяване на възможностите за оптимизация на проектни разработки по грантови схеми.
3. Предложеният набор от инструменти за оптимизация е доведен до практическо приложение, макар и на базата на учебен пример.

Приемам формулираните от докторанта **приноси**, които отразяват **обективно** постиженията му. В по-голямата си част те имат характер на **обогатяване и доразвиване на съществуващата теория и методология**. Налице е и **ново знание**, а именно: модел, който свързва предварителните планови разчети със системите за оценка, прилагани от спонсорите на СГП, още на етап „разработване на проекта” до сега не е предлаган.

IV. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът отразява **релевантно** структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследването.

По дисертационния труд са посочени **6 самостоятелни публикации**, които представят **съществени части** от труда.

V. БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Заслужава да се обсъди целесъобразността от типологизация на различните видове спонсори по грантови схеми и отчитане на специфичните им особености с оглед допълване на процедурата за приложение на предложения инструментариум по отношение разширяване на възможностите за използването му от различните групи спонсори.

2. Успешното практическо използване на предложения инструментариум налага допълнително специализирано обучение на ползвателите, а може би и информиране на спонсорите.

Направените по-долу препоръки не влияят върху общата ми положителна оценка за дисертационния труд.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд има характер на завършено научно изследване. От изложението е видно, че докторантът е **открил нерешени и частично решени** проблеми отнасящи се до възможностите за оптимизиране на проектни разработки по грантови схеми.

Показал е **умения да систематизира и критично да осмисля** съществуващи научни тези и да заема аргументирана позиция. Чрез използване на подходящ методологически инструментариум предлага **иновативни решения с приложен характер**.

Резултатите от анализа, направените от докторанта **изводи** и очертаните **приноси** са негово **лично дело**.

Представените материали съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Наредба №12 на ВСУ „Черноризец Храбър“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и „доктор на науките“.

Всичко това ми дава основание с убеждение да предлага на членовете на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен **„доктор“** в професионално направление **3.7 „Администрация и управление“**, докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното производство” на **Жан Василев Виденов**.

20.10. 2013 г.
Гр. Варна

Рецензент:
(проф. д-р Павел Павлов)